

структурних компонентів цієї діяльності, професійно важливих і особистісних якостей викладачів, які здійснюють підготовку майбутніх лікарів.

Список літератури

1. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / Сергей Иванович Архангельский. — М. : Высшая школа, 1980. — 368 с.
2. Егоров В. В. Педагогика высшей школы: [учебн. пособ.] / Егоров В. В., Скибицкий Э. Г., Храпченков В. Г. — Новосибирск : САФБД, 2008. — 260 с.
3. Зинкевич Е. Р. Когнитивно-ориентированная технология повышения квалификации врачей — преподавателей высшей медицинской школы : автореф. дис. на соискание учён. степени доктора пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Зинкевич Елена Романовна. — Москва, 2013. — 45 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: [навч. посіб. для викл. вищ. навч. закл., слухачів магістратури, аспір.] / Анатолій Іванович Кузьмінський. — К. : Знання, 2005. — 486 с.
5. Общая и профессиональная педагогика / [Воронин А. М., Дуканова Е. И., Ретивых М. В. и др.] ; под ред. В. Д. Симоненко. — М. : ООО «Издательский центр «Вентана-Граф», 2005. — 368 с.
6. Педагогічна майстерність: [підр.] / [Зязюн І. А., Карамушенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. — К. : Вища школа, 1997. — 349 с.
7. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / Туркот Тетяна Іванівна. — К. : Кондор, 2011. — 628 с.
8. Устемиров К. Профессиональная педагогика / Устемиров К., Шаметов Н. Р., Васильев И. Б. — Алматы : ТОО «Акнур и К», 2005. — 432 с.
9. Шапар В. Психологічний тлумачний словник. Близько 2500 термінів / Віктор Шапар. — Харків : Прапор, 2004. — 640 с.

Реферати

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В КОНТЕКСТЕ СИСТЕМОГО ПОДХОДА

Беляева Е.Н.

В статье актуализируется содержание понятий «педагогическая деятельность» и «профессионально-педагогическая деятельность». Проанализирована профессионально-педагогическая деятельность преподавателей высших медицинских учебных заведений в контексте системного подхода. Показан интегративный характер этой деятельности, объединяющей предметный, научный, психолого-педагогический, идеологический и лечебный (для преподавателей клинических кафедр) составляющие. Описаны функциональные компоненты педагогической системы такие, как: мотивационный, адаптивный, стимулятивный, кибернетический, технологический, диагностический, коммуникативный.

Ключевые слова: системный подход, профессионально-педагогическая деятельность, высшее медицинское учебное заведение.

Стаття надійшла 10.06.2014 р.

PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF HIGHER MEDICAL EDUCATION INSTITUTIONS' LECTURERS IN THE CONTEXT OF SYSTEMATIC APPROACH

Belyaeva E.N.

The article foregrounds the content of concepts «pedagogical activity» and «professional pedagogical activity». In the context of systematic approach, the analysis of professional pedagogical activity of lecturers at higher medical education institutions has been performed. It is displayed that this activity is inherently integrative, combining the following components: objective, scientific, psychological, pedagogical, ideological and therapeutic (for lecturers at clinical departments).

The functional components of educational system, such as motivational, adaptive, stimulating, cybernetic, technologic, diagnostic, monitoring, communication and projecting have been presented.

Key words: systematic approach, professional pedagogical activity, higher medical education institution.

УДК 616.31-08:378.147

Т. Д. Бублій, Ю. В. Сідаш

В ДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» м. Полтава

ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Робота присвячена аналізу самостійності студентів у навчальному процесі в умовах кредитно-модульної системи. Цілеспрямовано організована самостійна робота студентів дозволяє створити необхідні умови для формування сумлінного ставлення до навчального процесу, вихованню почуття обов'язку і відповідальності, працездатності та ініціативності, наполегливості і дисциплінованості, а також до творчого початку та іншим етичним нормам, необхідним для гідного виконання у професійній діяльності.

Ключові слова: студенти, самостійна робота, навчальний процес, кредитно-модульна система.

Визначальною характеристикою для розуміння навчальної діяльності студентів є самостійність. Розуміння проблеми самостійності студентів у навчальному процесі - це основа відповідального ставлення до професійної підготовки майбутніх фахівців. Реформування вищої освіти зумовило зростання інтересу до пошуку ефективних педагогічних умов для формування самостійності студентів, здатних якісно оволодівати змістом навчального матеріалу, свідомо планувати саморозвиток інтелектуальних, моральних і фізичних здібностей.

Впровадження кредитно-модульної системи навчання робить самостійну роботу студента більш організованою, оскільки кожне заняття проводиться як мікромодуль і кожен студент перебуває під систематичним контролем викладача. Результати поточного та модульного контролю дають викладачеві можливість вчасно прийняти оперативні виховні і дидактичні заходи, які підвищують якість навчання студентів, націлюють їх на подальшу самостійну роботу, виховують самостійність в отриманні нових знань.

Кредитно-модульна система може активізувати самостійну роботу студентів, мотивувати їх прагнення до постійного, а не тільки сесійної участі в навчальному процесі. Цілеспрямовано організована самостійна робота студентів дозволяє створити необхідні умови для формування сумлінного ставлення до навчального процесу (навчальної роботи студента), вихованню почуття обов'язку і відповідальності, працездатності та ініціативності, наполегливості і дисциплінованості, а також до творчого початку та іншим етичним нормам, необхідним для гідного виконання у професійній діяльності [4].

На думку А. Фурмана, розвитку навичок самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи сприяє використання у навчальному процесі проблемно-модульних лекцій трьох типів: науково-інформаційних, науково-проектних і світоглядно-рефлексивних. Проблемно-модульні лекції як організоване спілкування лектора з аудиторією, в ході якого знаходиться спільне рішення наукової проблеми, реалізує діловий, інформаційний та психологічний обмін знаннями, вміннями і цінностями між студентами і викладачем. Все це, на думку вченого, є свого роду мотивацією навчальної діяльності, основою розвиваючої взаємодії. Зазначені вище типи лекцій повинні базуватися на пошуку взаємодії студентів і викладача, а результатом має стати рішення запропонованих версій, гіпотез, реальних соціальних, наукових і особистісних подій. При цьому особливого значення набуває розширення процесів критичної і творчої рефлексії отриманого, що сприяє самоствердженню та самореалізації студентів. Значним потенціалом для розвитку самостійності студентів в умовах кредитно-модульної системи можуть стати й інші форми організації навчального процесу: семінари, наукові конференції, диспути і т. д. Участь студентів в них є реальною можливістю не тільки отримати нові знання та навички, розширити досвід, а й визначити рівень компетентності в тих чи інших питаннях, висловити власне бачення, та й просто утвердитися у власній самодостатності [3].

Слід зазначити, що самостійність студента особливо важлива при даній системі навчання. Тому, у своїй роботі ми звернулися до аналізу науково-педагогічної літератури, а також до багатого педагогічного досвіду багатьох поколінь дослідників. Ми визначаємо самостійність студентів, ґрунтуючись на принципі комунікативності, запропонованої А. Щукіним. Вчений А. Астін робить висновок, що кооперативний взаємозв'язок «студент-студент» і взаємозв'язок «студент-викладач» - два головних фактори впливу на ефективність навчання: академічний розвиток, особистісний розвиток і задоволеність студента власним досвідом.

Комунікативність проявляється в комунікативно-мотивованій поведінці викладача і студента в ході навчальної діяльності, а також в предметності процесу комунікації, яка виражається в ретельному відборі мовних інтенцій, тим самим і ситуацій спілкування, які відображають практичні інтереси і потреби студентів. Комунікативність є необхідною умовою успішної та активної роботи з педагогічною інформацією. Такої, яка спрямована на навчання і виховання студентів. Тому, вміння викладача красиво та правильно, чітко і зрозуміло висловлювати свою думку і є запорукою успіху в його роботі. Таким чином, можна зробити навіть саму важку тему заняття цікавою, процес її вивчення - привабливим, створити щире спілкування в аудиторії, встановити контакт зі студентами, досягти взаєморозуміння, сформувати у студента почуття впевненості в собі.

В процесі дослідження нами було визначено, що реалізація даної системи сприяє дотриманню наступних дидактичних умов: спільна навчальна діяльність викладача і студента при встановленні між ними відносин співробітництва; інтеграція аудиторної та позааудиторної діяльності; об'єднання зовнішнього і внутрішнього контролю, який забезпечує інтенсивність і оперативність зворотного зв'язку. Наведемо коротку характеристику кожному з умов:

1. Спільна навчальна діяльність викладача і студента заснована на позиціях кооперативного і колаборативного навчання, при якому утворюється ефект спільності, коли учасники працюють разом в неструктурованій групі і створюють навчальну ситуацію. Співпраця на рівні «викладач-студент» насамперед визначається готовністю викладача до впровадження інноваційних особистісно-орієнтованих моделей у процесі навчання. В. Серіков виділяє наступні вимоги до педагога, який звертає увагу на дані умови: оволодіння технологіями створення особистісно-орієнтованих ситуацій, які включають діагностику особистісного потенціалу студента; визначення проблемно-конфліктної

області, її розвитку, співвідношення проблеми, яка виникла, з можливістю предмета, який вивчається, у вигляді діяльності, яка організовується при її вивченні; створення проблемних, діалогічних, ігрових ситуацій; пошук діяльнісно-комунікативних форм побудови навчальних занять, визначення можливостей зіткнення навчальної діяльності студентів з їх позанавчальною сферою життєдіяльності [1]. Крім того, в якості однієї з умов розвитку самостійності виділена гуманістична орієнтація навчання.

Гуманізація - ключовий елемент нового педагогічного мислення, основою якого є розвиток особистості. Це істотно змінює орієнтири в роботі педагога. Якщо раніше він повинен був лише передавати знання, то в умовах гуманізації повинен сприяти повному і самостійному розвитку студента. Така співпраця можлива лише за наявності демократичного стилю викладання. У зв'язку з цим необхідно враховувати наступні положення: мета заняття завжди зрозуміла студенту; викладач знає всіх студентів у групі; працює разом з групою; у спілкуванні зі студентами вибірковий; об'єктивний у оцінюванні знань студентів.

Функції викладача при реалізації зазначеної умови полягають в тому, щоб допомогти студентам досягти найкращих результатів у своїй самостійній пізнавальній діяльності.

2. Інтеграція аудиторної та позааудиторної форм навчальної діяльності. Принцип інтегративності передбачає наявність у навчальному процесі внутрішньо взаємозалежної і взаємообумовленої цілісності, встановлення зв'язків та відносин між компонентами навчальної діяльності шляхом включення їх у нові системи зв'язку. Спостереження за реальним процесом показують, що оптимальне співвідношення різних форм (аудиторної та позааудиторної) організації навчального процесу сприяють розвитку у студентів самостійності, творчого перетворення навчальних навичок в нових комунікативних умовах. Г. Трофімова так сформулювала вимоги до позааудиторної роботи, яка повинна: характеризуватися високим естетичним рівнем змісту, форм і методів; органічно об'єднуватися з аудиторною роботою; будуватися з урахуванням рівня підготовки студентів; базуватися на поєднанні керівної ролі викладача з активністю і самостійністю студентів; об'єднувати індивідуальну, групову та масову роботу [2]. Серед форм позааудиторної роботи найбільш ефективними є так звані форми формального кооперативного навчання, коли студенти працюють разом протягом одного періоду в кілька тижнів, досягають тих цілей, які були розподілені, і тих, які передбачають спільне виконання. Групи, сформовані на цій основі, забезпечують платформу для всіх інших спільних загальнонавчальних процедур.

3. Об'єднання зовнішнього і внутрішнього контролю, який забезпечує інтенсивність і оперативність зворотного зв'язку.

Самостійний спосіб оцінювання навчальної роботи допомагає оволодіти загальними способами дій, навичками самоконтролю та самооцінки, сприяє розвитку самостійності. Для того щоб студенти мали чіткий орієнтир у своїй оціночній діяльності, використовується також і нормативний спосіб контролю, який забезпечує студентів наочними прикладами для роботи. Готовність студента до внутрішньої смислової оцінки своєї діяльності свідчить про розвиток рефлексивних можливостей, про вміння здійснювати зворотний зв'язок, яка дозволяє йому самому побачити причини свого навчального успіху або невдачі, оцінити ступінь досягнення запланованого результату, співвідносячи її з власними діями.

Серед власних форм контролю можна виділити наступне: навчальне коментування, яке полягає в тому, що один зі студентів, виконуючи певні дії, пояснює їх, спираючись на конкретне джерело; структурування текстів і складання різного роду конспектів, при цьому відпрацьовуються вміння аналізувати докази, контролювати процес роботи з текстом; самоперевірка відповідей; делегування ролей (асистент, консультант, доповідач, опонент та ін); складання планів практичних і розумових дій при виконанні різних завдань; взаємна перевірка усних та письмових відповідей (доцільне при проведенні невеликих перевірочних робіт, студенти обмінюються роботами і відгуками на них, самостійно розробляють (читають, осмислюють) новий матеріал, працюючи в парах, складають питання до прочитаного, використовуючи «листи взаємоконтролю»).

Особливу значимість набувають вербальне оцінювання навчальної діяльності студентів з боку викладача, яке є одним з найбільш оперативних форм оцінювання. Необхідно використовувати різнобічні, систематичні оцінки, які повинні бути засновані на ідеях гуманізації виховання, а також повинні бути орієнтиром, який передбачає відносини людей один до одного як до найвищої цінності. Такі оцінки повинні включати в себе аналіз навчальної діяльності, а не критику особистості студента.

Наведені вище умови розвитку самостійності в умовах кредитно-модульної системи разом з педагогічними засобами, формами і методами навчання забезпечують розвиваючу функцію особистості в ході навчальної діяльності.

Надсумок

Крім того, поступово змінюється психологія студента від «споживача» готових знань до творчого сприйняття їм освіти. Важливим аспектом виховання стає і «духовність» сучасного студента. Духовність для студента-це можливість самореалізації на основі вищих цінностей: моральності, поваги до особистості іншого. Для викладача - це відмова від безапеляційного і принизливий відносини до студента. Це величезна відповідальність перед власним сумлінням, а також необхідність виконання функції духовного референта, прикладу для наслідування. Однак у методичному аспекті самостійної роботи центральне місце все ж таки залишається за взаємодією викладача і студента.

Список літератури

1. Гуревич П. С. Психологія і педагогіка / П. С. Гуревич // – М.: - 2004. – 352 с.
2. Зубаренко О. В. Організація самостійної роботи студентів за умов модернізації медичної освіти / О. В. Зубаренко, Т. В. Стоєва, О. О. Портнова // Матеріали навчально-наукової конф. «Інтеграція Української медичної освіти в Європейський та Американський медичний простір. – Тернопіль. – 2006. – С. 173-174.
3. Пидаєв А. В. Болонський процес в Європі / А. В. Пидаєв, В. Г. Передерій // – К.: - 2004. – 192 с.
4. Поляченко Ю. В. Медична освіта у світі та в Україні / Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосоєць [та ін.]. // – К.: Книга плюс, - 2005. – 383с.

Реферати

ЦЕЛЕУСТРЕМЛЕННОСТЬ КАК ЗАЛОГ УСПЕХА В ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ НА КАФЕДРЕ ТЕРАПЕВТИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ

Бублий Т. Д., Сидаш Ю. В.

Работа посвящена анализу самостоятельности студентов в процессе обучения в условиях кредитно-модульной системы. Самостоятельная работа студентов позволяет создать необходимые условия для формирования добросовестного отношения к учебному процессу, воспитанию чувства долга и ответственности, эффективности и инициативности, настойчивости и дисциплинированности, а также творческому началу и другим этическим стандартам, необходимым для достойной работы в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: студенты, самостоятельная работа, образовательный процесс, кредитно- модульная система.

COMMITMENT AS A GUARANTEE OF SUCCESS IN THE STUDENTS INDIVIDUAL WORK AT THE DEPARTMENT OF THERAPEUTIC STOMATOLOGY

Bubliy T. D., Sidash V.

The article analyzes the independent work of students of the learning process of the terms of credit-modular system. The independent work of students creates the conditions for the formation of a conscientious attitude to the educational process, education, sense of duty and responsibility, efficiency, persistence, as well as creativity and other ethical standards for decent work of the professions.

Key words: students, independent work, education, credit-modular system.

Стаття надійшла 17.06.2014 р.

УДК 378.016:611.018:611.018.1:611.013

Рыхлик С.В.

Харьковский национальный медицинский университет, г. Харьков

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ВОЗРАСТНОЙ МОРФОЛОГИИ ЦНС В КУРСЕ ГИСТОЛОГИИ, ЦИТОЛОГИИ И ЭМБРИОЛОГИИ

Возрастные изменения в организме во многом обусловлены процессами старения, происходящими в головном мозге. Эти процессы вызывают изменения в поведенческих и эмоциональных реакциях, нарушение памяти, снижение умственной и физической работоспособности, двигательной активности, изменения психики, сенсорных функций, регуляции внутренней среды организма. Знания о структурно-функциональной организации процессов старения ЦНС важны для специалистов различного профиля при выборе тактики лечения многих распространенных заболеваний.

Предложен подход к изучению гистоархитектоники венролатеральной группы ядер таламуса промежуточного мозга человека, включающий ознакомление с используемыми для этого методами и методиками, освоение метода подсчета основных клеточных элементов таламуса по препаратам, взятым у людей разного пола и возраста. После этого проводится определение их плотности и, на основании этих данных, расчет нейроно-глиально-капиллярных взаимоотношений. Для закрепления знаний студентов анализ полученных результатов целесообразно проводить в возрастном и гендерном аспекте.

Ключевые слова: обучение, старение ЦНС, нейроно-глиально-капиллярные взаимоотношения.

Целью преподавания курса гистологии, цитологии и эмбриологии в медицинском университете является формирование у студентов научных представлений о микроскопической функциональной морфологии тканей и органов тела здорового человека, путях и характере развития его клеточных, тканевых и органных систем, динамике возрастных изменений в них, что обеспечивает создание прочного научного фундамента для последующего изучения клинических